

บทที่ 5

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

5.1 บทสรุป

เนื่องจากมนุษย์มีความใกล้ชิดกับสัตว์มาเป็นเวลาช้านาน โดยเฉพาะในลักษณะของการนำสัตว์มาใช้เพื่อประโยชน์ของมนุษย์ไม่ว่าจะเป็นการนำสัตว์มาใช้เพื่อการบริโภค การใช้งานแรงงานสัตว์ การนำสัตว์มาใช้ทำเป็นเครื่องนุ่งห่ม เครื่องใช้ หรือผลิตภัณฑ์ต่างๆ การนำเอาสัตว์มาเลี้ยงเพื่อความเพลิดเพลิน หรือการนำเอาสัตว์มาใช้ในการแสดง หรืออื่นๆ ซึ่งจากความสัมพันธ์ในลักษณะดังกล่าวนั่นเอง ทำให้บ่อยครั้งที่มนุษย์มีการปฏิบัติต่อสัตว์เหล่านั้นอย่างทารุณโหดร้าย อันเป็นสาเหตุให้สัตว์ได้รับความเจ็บปวดทุกข์ทรมาน จนอาจกล่าวได้ว่าการทารุณกรรมสัตว์เป็นปรากฏการณ์อย่างหนึ่งที่เกิดขึ้นในสังคมมนุษย์นับตั้งแต่อดีตจนกระทั่งถึงปัจจุบัน

จนเวลาต่อมา เมื่อสังคมมนุษย์ได้เข้าสู่ยุคสมัยใหม่ที่มีความเจริญก้าวหน้าทั้งในแง่ของจิตใจและในแง่ความเจริญทางสังคมมากขึ้น แนวความคิดที่มีต่อสถานะภาพของสัตว์ก็ได้เริ่มเปลี่ยนแปลงไปที่ละน้อย มนุษย์เริ่มให้การยอมรับสัตว์ในฐานะเป็นสิ่งมีชีวิตที่มีความรู้สึก มีอารมณ์ และมีความสามารถในการรับรู้ความเจ็บปวดได้เช่นเดียวกับมนุษย์ มีผลให้คนในสังคมมีความคิดเห็นต่อเรื่องการทารุณสัตว์ที่เปลี่ยนไปจากเดิม โดยเห็นว่า แม้สังคมจะยังยอมรับว่าสัตว์เป็นทรัพย์สินของมนุษย์ที่สามารถถูกรักษาครอบครอง ถูกใช้เพื่อประโยชน์ของมนุษย์ก็ตาม แต่การกระทำใดๆ ที่เป็นการทารุณ โหดร้าย โดยไม่มีสาเหตุต่อสัตว์ ล้วนแล้วแต่เป็นการกระทำที่ไม่เหมาะสม ไม่อาจให้อภัยได้ สมควรที่จะได้รับการดำเนินในทางศีลธรรมจากคนในชุมชน และสังคมอย่างรุนแรง และเป็นทางการ อีกทั้งยังเป็นการสะท้อนถึงจิตใจของคนในสังคมที่เสื่อมโทรมลง ฉะนั้น ในสังคมของประเทศที่พัฒนาแล้วย่อมจะไม่ยอมปล่อยหรือเพิกเฉยต่อพฤติกรรมดังกล่าวได้

จากแนวความคิดดังกล่าวนำมาสู่การบัญญัติกฎหมายป้องกันการทารุณสัตว์ขึ้นในหลายประเทศ ในลักษณะที่ห้ามมิให้บุคคลกระทำการอันทารุณต่อสัตว์ หากมีการกระทำเช่นนั้นเกิดขึ้น บุคคลผู้กระทำจะต้องมีความผิดและรับโทษทางอาญาตามกฎหมาย โดยมีสหรัฐอเมริกาเป็นประเทศแรกๆ ในโลกที่ได้มีการตรากฎหมายป้องกันการทารุณสัตว์ขึ้นมาบังคับใช้กับประชาชนของตน จนปัจจุบันพบว่าประเทศทั้งหลายในโลกต่างมีการนำมาตราทางกฎหมาย

มาใช้เพื่อป้องกันการทารุณสัตว์ที่เกิดขึ้นด้วยกันทั้งสิ้น ไม่ว่าจะเป็นประเทศในภาคพื้นยุโรป ทวีปอเมริกา ทวีปออสเตรเลีย รวมถึงประเทศไทยเราด้วย โดยสาระสำคัญของกฎหมายป้องกันการทารุณสัตว์นั้นจะเป็นกำหนดห้ามการทารุณกรรมสัตว์ในลักษณะต่างๆ อันจะเป็นผลให้สัตว์ได้รับความเจ็บปวด ทุกข์ทรมาน และ/หรือถึงแก่ความตาย เป็นการกระทำที่เป็นความผิดและผู้กระทำจะต้องได้รับโทษทางอาญาตามที่บัญญัติไว้ในกฎหมาย อันได้แก่ โทษจำคุก และ/หรือโทษปรับ ซึ่งเรียกว่า ความผิดฐานทารุณกรรมสัตว์ (Animal Cruelty Offences) และนอกจากนี้พบว่า ในหลายประเทศนอกจากจะมีการนำเอามาตรการทางกฎหมายอาญาเข้ามาใช้ในคดีทารุณกรรมสัตว์เป็นหลักแล้ว ยังได้มีการกำหนดเอามาตรการเสริมอื่นๆ ที่จะนำมาใช้ตามความเหมาะสมสำหรับความผิดฐานทารุณกรรมสัตว์ที่เกิดขึ้น เช่น การคุมประพฤติ (Probation) การบริการสังคม (Community Service) การชดใช้ค่าเสียหายทางแพ่ง (Restitution) ทั้งนี้ ก็เพื่อให้กฎหมายมีประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้นนั่นเอง

ผลการศึกษากฎหมายป้องกันการทารุณสัตว์ต่างประเทศพบว่า บทบัญญัติกฎหมายได้มีการบัญญัติไว้อย่างครอบคลุมและชัดเจนในอันที่จะให้การคุ้มครองและป้องกันการทารุณสัตว์ที่เกิดขึ้นได้ ไม่ว่าจะเป็นการกำหนดประเภทของสัตว์ที่ได้รับความคุ้มครองภายใต้กฎหมายป้องกันการทารุณสัตว์ ซึ่งส่วนใหญ่ต่างกำหนดให้กลุ่มของสัตว์ที่มีความสามารถในการแสดงความเจ็บปวดให้เห็นได้อย่างชัดเจนการกำหนดลักษณะของการกระทำที่ถือว่าเป็นความผิดฐานทารุณกรรมสัตว์ไว้อย่างหลากหลายครอบคลุมแก่กรณีทั้งการทำอันตรายต่อเนื้อตัวร่างกายสัตว์โดยไม่มีเหตุอันควร การฆ่าสัตว์โดยไม่จำเป็น รวมไปถึงการละเลยหรือเพิกเฉยต่อสัตว์ การมีบทบังคับสำหรับความผิดฐานทารุณกรรมสัตว์อย่างเหมาะสมทั้งอัตราโทษจำคุกและอัตราโทษปรับ รวมไปถึงการกำหนดมาตรการเสริมอื่นๆ ที่จะนำมาใช้ควบคู่ไปกับมาตรการลงโทษทางอาญาที่มีความหลากหลายครอบคลุมแก่กรณี ทำให้ศาลมีเครื่องมือหรือกลไกที่จะนำมาปรับใช้แก่กรณีตามความเหมาะสมเพิ่มมากขึ้น ซึ่งการกำหนดมาตรการเสริมต่างๆ ที่เหมาะสมเข้ามาใช้แก่กรณีที่นอกเหนือไปจากการบังคับโทษทางอาญานั้นย่อมส่งผลให้กฎหมายป้องกันการทารุณสัตว์สามารถคุ้มครองและช่วยเหลือเหยี่ยวาสัตว์ซึ่งตกเป็นเหยื่อของการกระทำ และสามารถฟื้นฟูเยียวยาผู้กระทำความผิด และผู้ที่ได้รับความเสียหายจากการกระทำความผิดที่เกิดขึ้น รวมไปถึงการคุ้มครองคนในสังคมอื่นๆ ที่อาจได้รับอันตรายจากพฤติกรรมของผู้กระทำความผิดในอนาคตได้ สำหรับมาตรการที่มีการนำมาใช้สามารถแบ่งได้เป็น 5 มาตรการหลักๆ คือ มาตรการในการคุ้มครองและป้องกันสัตว์จากการถูกทารุณกรรมโดยมนุษย์ มาตรการในการเยียวยาสัตว์ซึ่งเป็นวัตถุที่ถูกกระทำ มาตรการในการเยียวยาผู้ถูกกระทำความผิด มาตรการในการเยียวยาผู้ที่ได้รับความเสียหายจากการกระทำ มาตรการในการสนับสนุนให้ภาคสังคมสอดคล้องดูแลสัตว์ในชุมชน

สำหรับประเทศไทย บทบัญญัติที่กำหนดห้ามมิให้บุคคลใดๆ กระทำการอันเป็นการทารุณกรรมต่อสัตว์นั้นคือประมวลกฎหมายอาญาที่บัญญัติห้ามมิให้บุคคลใดๆ กระทำการอันเป็นการทารุณกรรมต่อสัตว์ โดยได้บัญญัติไว้ในมาตรา 381 และมาตรา 382 ภาคความผิดลหุโทษ

เมื่อเปรียบเทียบบทบัญญัติกฎหมายป้องกันการทารุณสัตว์ของประเทศไทยกับต่างประเทศจะเห็นว่า บทบัญญัติของประเทศไทยมีอยู่เพียงสองมาตรานั้น ไม่มีความชัดเจนครอบคลุมเพียงพอ เช่น การไม่มีการให้ความหมายของสัตว์ ที่จะได้รับความคุ้มครองภายใต้กฎหมายไว้อย่างชัดเจน หรือการกำหนดลักษณะของการกระทำอันถือเป็นการทารุณกรรมสัตว์ที่มีความผิดไม่ครอบคลุมชัดเจนว่าต้องเป็นการกระทำขนาดไหนหรืออย่างไรจึงจะถือว่าเป็นการทารุณกรรมสัตว์อันเป็นความผิดตามกฎหมาย ความไม่ชัดเจนและไม่ครอบคลุมเพียงพอของบทบัญญัติกฎหมายที่เกิดขึ้นมีผลทำให้เกิดปัญหาในการตีความทางกฎหมายได้ และอาจเป็นการเปิดช่องให้เกิดการบังคับใช้กฎหมายตามอำเภอใจของเจ้าหน้าที่รัฐที่จะเลือกดำเนินคดีหรือไม่ก็ได้และไม่มีมาตรการทางกฎหมายอื่นๆ ที่เหมาะสมแก่กรณีที่จะนำมาใช้ควบคู่กับการลงโทษทางอาญานั้น

อีกทั้งการที่บทบัญญัติในเรื่องดังกล่าวถูกบัญญัติไว้ในภาคความผิดลหุโทษของประมวลกฎหมายอาญาทำให้เกิดอุปสรรคในหลายๆ ด้าน โดยเฉพาะการถูกละเลยจากเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือคนในสังคม โดยทั่วไปที่มองว่าเป็นคดีความผิดเล็กน้อยเมื่อเทียบกับความผิดอาญาอย่างอื่น มีผลทำให้ไม่ได้รับความสำคัญในการบังคับใช้บทบัญญัติกฎหมายได้อย่างเต็มที่ และการที่ไม่มีหน่วยงานของรัฐเข้ามาดูแลรับผิดชอบหลักสำหรับกรณีดังกล่าว ก็เป็นอีกข้อจำกัดหนึ่งที่ทำให้การบังคับใช้กฎหมายของไทยเป็นไปอย่างไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร ด้วยเหตุนี้ จึงสามารถสรุปได้ว่า กฎหมายป้องกันการทารุณสัตว์ของประเทศไทยที่มีบัญญัติอยู่เพียงสองมาตราในประมวลกฎหมายอาญานั้น ไม่ครอบคลุมเพียงพอต่อการป้องกันการทารุณกรรมสัตว์ที่เกิดขึ้นในประเทศได้ เพราะขาดกลไกและมาตรการที่เหมาะสม

ถึงแม้ในปัจจุบันประเทศไทยมีพระราชบัญญัติป้องกันการทารุณกรรมและการจัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ. 2557 ขึ้นมาบังคับใช้เป็นการเฉพาะแล้วทั้งนี้ ในพระราชบัญญัติป้องกันการทารุณกรรมและการจัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ. 2557 จะมีเนื้อหาสำคัญอยู่ 2 เรื่องด้วยกัน คือ การป้องกันการทารุณกรรมสัตว์ และการจัดสวัสดิภาพสัตว์ ซึ่งผู้เขียนเห็นว่ามีความเหมาะสมเพื่อบังคับใช้ภายในประเทศ เพิ่มเติมจากบทบัญญัติกฎหมายเดิมที่มีอยู่เพียง 2 มาตรา ในประมวลกฎหมายอาญา เพื่อให้การคุ้มครองแก่สัตว์ที่ตกเป็นเหยื่อของการกระทำและบุคคลผู้เกี่ยวข้องในกรณีดังกล่าวมีความสมบูรณ์และครอบคลุมมากยิ่งขึ้นแต่เมื่อได้ทำการศึกษาวิเคราะห์พระราชบัญญัติป้องกันการทารุณกรรมและการจัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ. 2557 ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันการทารุณกรรมสัตว์เปรียบเทียบกับบทบัญญัติในกฎหมายต่างประเทศแล้ว ในความเห็นของ

ผู้เขียนเห็นว่ายังมีบางเรื่องบางประเด็นที่ควรจะได้รับปรับปรุงเพิ่มเติม โดยเฉพาะในส่วนของ การกำหนดเรื่องลักษณะของการกระทำที่ถือว่าเป็นการทารุณกรรมสัตว์ และบทบังคับของกฎหมาย ที่ควรนำมาตราทางกฎหมายอย่างอื่นที่นอกเหนือไปจากมาตรการลงโทษทางอาญาเข้ามาใช้ เช่นเดียวกับในต่างประเทศ ทั้งนี้ เพื่อให้บทบัญญัติในส่วนที่เกี่ยวกับการป้องกันการทารุณสัตว์ ดังกล่าวนั้นมีความเหมาะสมสอดคล้องเป็นไปตามหลักสากลที่ยอมรับได้ และเพื่อให้มี ประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ผู้เขียนจึงมีข้อเสนอแนะดังนี้

5.2 ข้อเสนอแนะ

นอกเหนือจากการมีบทบัญญัติซึ่งกำหนดความผิดสำหรับการทารุณกรรมสัตว์ไว้ใน ประมวลกฎหมายอาญาแล้ว ปัจจุบันได้มีพระราชบัญญัติป้องกันการทารุณกรรมและการจัดสวัสดิภาพ สัตว์ พ.ศ. 2557 บังคับใช้แล้วเมื่อผู้เขียนได้ทำการศึกษาวิเคราะห์เปรียบเทียบกฎหมายของ ต่างประเทศในเรื่องดังกล่าวแล้ว ผู้เขียนมีความเห็นเพื่อเสนอแนะในข้อกฎหมาย ต่อไปดังนี้

1) ผู้เขียนเสนอแนะว่าควรเพิ่มประเภทของสัตว์ที่ได้รับความคุ้มครองไว้ในระดับที่ ไม่กว้างหรือแคบจนเกินไป โดยอาจกำหนดเป็นกลุ่มของสัตว์ประเภทต่างๆ เช่น สัตว์ที่มี กระดูกสันหลังที่ไม่ใช่มนุษย์ สัตว์เลี้ยงลูกด้วยนม เช่นเดียวกับกฎหมายของต่างประเทศ

2) ผู้เขียนเสนอแนะว่า การกำหนดลักษณะของการกระทำที่ถือว่าเป็นการทารุณ กรรมสัตว์อันเป็นความผิดตามกฎหมายซึ่งบัญญัติอยู่ในมาตรา 20 นั้น เห็นควรที่กฎหมายจะ กำหนดขอบเขตของลักษณะการกระทำไว้ในระดับหนึ่งที่พอแสดงความมุ่งหมายของกฎหมายได้ว่า ต้องการให้ความคุ้มครองไปถึงขนาดใดอย่างไร เช่น การทุบตีอย่างทารุณ, การไม่ให้อาหารหรือน้ำ ที่จำเป็นต่อการดำรงชีพของสัตว์ ฯลฯ ขณะเดียวกันก็ควรกำหนดให้รวมไปถึงการกระทำหรือการ ละเว้นการกระทำใดๆ ที่เป็นเหตุให้หรืออนุญาตให้สัตว์ได้รับความเจ็บปวดทรมานหรือทุกข์ ทรมานโดยไม่จำเป็นหรือไม่มีเหตุอันสมควร เพื่อมิได้จำกัดอยู่เพียงลักษณะของการกระทำที่ถูก กำหนดไว้ในบทบัญญัติกฎหมายเท่านั้น เหมือนดังเช่นกฎหมายสหรัฐอเมริกา เครือรัฐออสเตรเลีย สาธารณรัฐสิงคโปร์ และสหพันธรัฐมาเลเซีย ที่ต่างมีการกำหนดไว้ในลักษณะดังกล่าวเช่นกัน

3) ผู้เขียนขอเสนอแนะว่า เนื่องจากลักษณะของการกระทำที่ ให้อ้างว่าเป็นการทารุณ กรรมสัตว์อันมีความผิดนั้นเป็นเพียงให้คำนิยามไว้เท่านั้นซึ่งลักษณะกว้างเป็นนามธรรมไม่ค่อย เป็นรูปธรรมเกินไป จึงสมควรบัญญัติว่า กรณีการใช้ยาหรือสารพิษต่อสัตว์ควรมีการเพิ่มเติม บทบัญญัติโดยใช้ถ้อยคำในลักษณะที่ว่า “รวมถึงการกระทำหรือละเว้นการกระทำอื่นใดที่มีผลให้สัตว์ ได้รับความทุกข์ทรมานหรือความเจ็บปวดทุกข์ทรมานหรือตาย โดยไม่มีเหตุอันควรหรือไม่จำเป็น”

และกำหนดการกระทำต่อเนื้อตัวร่างกายของสัตว์ไว้ก่อนแล้วตามด้วยลักษณะของการกระทำ อันเป็นการเพิกเฉยหรือละเลย

4) ผู้เขียนเสนอแนะว่าบทบังคับโทษสำหรับความผิดฐานทารุณกรรมสัตว์ ซึ่งเพียงกรณีเดียวคือ การกำหนดโทษทางอาญา ซึ่งได้แก่ โทษจำคุกไม่เกินสองปี หรือปรับไม่เกินสี่หมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ในความเห็นของผู้เขียนนั้นไม่ติดใจกับอัตราโทษที่กำหนด เนื่องจากเห็นว่ามีความเหมาะสมสอดคล้องกับนานาประเทศและสภาพเศรษฐกิจของไทยในปัจจุบัน แต่เห็นควรที่จะปรับปรุงเพิ่มเติมใน กรณีที่ได้มีการกระทำผิดซ้ำหรือในกรณีที่ได้กระทำต่อหน้าเด็กหรือเยาวชน และควรจะกำหนดให้มีมาตรการอื่นที่จะสามารถช่วยยับยั้งไม่ให้เกิดการกระทำผิดซ้ำ และ สามารถให้การเยียวยาฟื้นฟูผู้กระทำความผิด รวมไปถึงการเยียวยาหรือคุ้มครองสัตว์ซึ่งเป็นวัตถุที่ถูกกระทำได้ และคุ้มครองบุคคลซึ่งได้รับความเสียหาย ตลอดจนสังคมโดยรวม เข้ามาใช้ควบคู่กับ มาตรการลงโทษทางอาญา

5) ผู้เขียนขอเสนอแนะว่า สำหรับบทบัญญัติในเรื่องวิธีการปฏิบัติของพนักงานเจ้าหน้าที่ ภายใต้พระราชบัญญัติป้องกันการทารุณกรรมและการจัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ. 2557 นั้น เห็นควรให้มีการเพิ่มเติมเฉพาะในส่วนของการยึดสัตว์ คือ ควรมีการกำหนดให้เจ้าหน้าที่ต้องจัด สถานที่ให้สัตว์ซึ่งถูกทารุณกรรมอยู่ในความดูแลของศูนย์ควบคุมสัตว์ หรือสถานที่กักกันสัตว์ หรือ สถานที่อื่นใดที่เจ้าหน้าที่ผู้ได้รับมอบอำนาจหรือเจ้าหน้าที่ตำรวจเห็นว่าเหมาะสม และอาจจะคุมขัง หรือกักขังสัตว์นั้นไว้จนกว่าผู้ถูกกล่าวหาจะได้พิสูจน์ตนแล้ว ตามคำสั่งของศาลที่เกี่ยวกับสัตว์ และ ควรบัญญัติให้ความคุ้มครองแก่การกระทำตามหน้าที่ของเจ้าพนักงานที่ได้ดำเนินการตามกฎหมายที่ไม่ต้องรับผิดชอบ หรือมีการชดเชยหรือตอบแทนในการจ่ายเงินให้แก่บุคคลใดๆ ที่เกี่ยวข้อง ได้รับความเสียหายในทรัพย์สินของเขาจากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นอันเป็นการกระทำตามหน้าที่ทั้งนี้ เพราะการปฏิบัติของพนักงานเจ้าหน้าที่ในกรณีของการยึดสัตว์ที่ปรากฏในร่างกฎหมายนั้น ได้กำหนดไว้แต่เพียงการให้พนักงานเจ้าหน้าที่ให้ความช่วยเหลือโดยการนำสัตว์ที่ได้รับบาดเจ็บไป ตรวจรักษาโดยไม่ชักช้าเท่านั้น แต่ไม่ได้มีการวางหลักในเรื่องของการดำเนินการขั้นต่อไปภายหลัง ที่ได้เข้าช่วยเหลือหรือเมื่อได้ให้การรักษาแก่สัตว์แต่อย่างใดและให้นำมาตรการทางกฎหมายเข้ามา บังคับใช้แก่กรณีทารุณกรรมที่เกิดขึ้นในประเทศไทยแล้ว โดยมีมาตรการทางสังคมเข้ามาใช้ควบคู่ กันไปด้วย โดยการส่งเสริมหรือปลูกฝังจิตสำนึกของคนในสังคมชุมชน โดยเฉพาะเด็กและเยาวชน ให้ตระหนักและเห็นความสำคัญของสัตว์ในฐานะเป็นสิ่งมีชีวิตที่มีความรู้สึก มีชีวิตจิตใจเหมือน ดังเช่นมนุษย์เรามี รวมไปถึงการแสดงให้เห็นถึงสิ่งที่เป็นผลกระทบที่ตามมาจากการที่สัตว์ถูก ทารุณ เนื่องจากหากสามารถปรับเปลี่ยนมุมมองทัศนคติของคนในสังคมต่อเรื่องดังกล่าวได้แล้ว ก็ย่อมสามารถให้ความคุ้มครองแก่สัตว์ได้เช่นเดียวกันนั่นเอง

จากข้อเสนอแนะทั้งหมดที่กล่าวมานี้ จะเห็นได้ว่าเพื่อให้การคุ้มครองสัตว์ไม่ถูกทารุณ
ในลักษณะที่มีความโหดร้าย ยังคงมีข้อที่ควรทำการแก้ไขปรับปรุงให้เป็นชัดเจนและสมบูรณ์ยิ่งขึ้น
โดยเฉพาะอย่างยิ่งควรมีการกำหนดครอบคลุมถึงสัตว์ในทุกๆ ประเภทและมีวิธีการและโทษที่
เหมาะสมกับสภาพสังคมไทยต่อไป